

gurarse que concluía también aquel día de brillar la historia del coloso del siglo, como ya su mismo hermano José se lo había profetizado desde Madrid con aquellas célebres palabras: «Vuestra gloria se hundirá en España.»

MARCIAL MARTINEZ AGUIRRE.

AMA BIRJIÑA BEGOÑA-KOA.¹

Bear bezelako argierarekin ezin señaia liteke noizdikakoa dan Ama Birjiña Begoña-koaren eleiza gloriatsua, naiz esan baderike ere dala oso anziñetakoa. Bere izen misteriotsua geldituko zaigu agerkeratuba familitik familira iraungiturik datorren biurkera errespetagarri batez. Esaera da ezen gaur eleiza arkitzen dan mendiskachoan, anziñako denboran izandu zala arte-arboldegi aundi bat, eta oetako batean ozta-adarraren artean azaldu zala Zeruetako Erregiñaren ekanza edo imajiña. Eztu esaten iraungituri edo tradizioak agertu izan zitzaionaren eta berri on au eman izan zuanaren izenik; bañan bai Bilboko jendea, pozkidaz beterik eta lasterka, nola igo izan zan arboldegi arretara Zeruetako Erregiña ikusi eta adoratzera, zeña ardietsi zioten Jaunak izan zedin beren atsekabetarako konsueloa. Ontaz zeruaganontz oniritz-eskerrez beterik, artu zuten asmoa leku berean eta bereala eleiza goititzen astekoa, Birjiña Santa Miragarria izan zedin adoratuba, bañan eginkera onen tokiaz etziran guziak etorri akordu batera ala, batzuek ziralarik bertan egitea ohea izango zalako irudikoak, besteak eta geienak ziran berriz beste leku egokiagoko batean goititzea nai zutenak; eta zenbait itz-trukatze egin ondorean, ontzakidatu zuten azkenengoen irudindea.

Gauzak bear bezela eraratu eta ekai edo materialak bildu bitartean, Ama Birjiña izandu zan guztiz benerazio aundian Bilbora jechia, eta beretzat bidakaitutako elichoka batera jaso. Segiduan abiatu biltzen materialak eleiza goititu bear zuten parajera, bakan-

---

(1) Composicion señalada con un *accésit* en los Juegos florales celebrados en esta Ciudad en 1886. (Véase pág. 85.)

giroetan gertatu oi diran mirari bat etorri zan ikusteraztera Jau-naren naiera etzala ura.

Urrengo egunean oso arriturik ikusi izan zan, material aiek be-ren gisan biurtu zirala lengo arte-arbolaren jirara, eta Ama Birji-ña utzirik zeukan tokiya, joan zala leku lengokora bertara. Onekin gelditu zan bear ain agertuba Birjiña Santaren borondatea.

Ontaz oso arriturik guziak, Bilbotik jende ugariak joan ziran arte-arboldegi arretara, zeñean ikusi izan zuten Birjiña ama dizdi-zarizko argi eder bat egiten zuala.

Oraindik miraragarritasun geiagok bear zuan koroitua beraren toki arretarako biurkera. Jende ura guzia Erliziozko fede irazekiz beterik eta auzpezturik bere aurrean zegoala, iriki zituan bere ez-paiñ zeruzkoak, eta denak agitz aditzen zutela bertako izkuntzan esan zituan itz abek: «bego-oña,» zeñak biurturik erderara esan nai duan «estése el pié quieto.»

Gertaera onen ikusteaz abiatuturik bereala lur arretan lanian, goi-titua izan zan geroz beti glori aundiz beterik arkitzen dan eleiza, zeña eta bere inguruak izan ziran bataiatuak Begoña-ren izena-ekin.

Ama Birjiña Begoña-koari.

Eleiza eder gloriatsua
Goititutzen da Begoñan.
Zerren Zeruko Erregiñak nai
Zuben gelditu izan an;
Eta mirari asko egiña
Euskal-erriya nola dan,
Lur onek fede bizi bat beti
Gordakaitzen du beragan.

Arkitutzen da urrez ta perla
Baliosozkoz jantziya;
Dizdiratutzen dubela bere
Eleiza maite guziya;
Daukaizkiela besoan Jesus
Eta beraren graziya,
Irurizten du, Jaungoikoaren
Amak dagoala biziya.

Izar eder au jachi izan zan
 Euskal-errira Zerutik,
 Bertan goitargi¹ gelditurikan
 Ikus genezan aldetik;
 Eta geroztik nola baitagoan
 Beti piztuba gugatik,
 Oniritzirik agurtzen degu
 Alderdi guzietatik.

Gaba dijoan gisan tolesten
 Zabaltzen duben mantuba,
 Egun sentiyak ala laztantzen
 Baitu eleiza santuba;
 Eta onetaz gorderik chori
 Chikiyak beren kontuba,
 ¡O Ama! zuri asten dizute
 Lendabiziko kantuba.

Ingurutako soro, zelai ta
 Gañetan bizi diranak,
 Egunarekin bat dira zuri
 Begira jartzen dianak,
 Eta illuna-barra zalatzen
 Duben denboran kanpanak,
 Zuri erregu egiñaz uzten
 Ditutze beren lur-lanak.

Arrantzalea dijoanean
 Arraiketara urean,
 Bere begiyak ezartzen ditu
 Goitargi eder zurean;
 Ontzi-gizonak beren joanera
 Luzetan modu berean,
 Irriskatu ta indartzen dira
 Zugana duten fedean.

Bañan ¡O! asten dira chimistak,
 Aitzen turrunbaz turmoyak,
 Estalki beltzez bat baten jazten
 Dirala beak non goiyak;
 Eta orduban aserraturik
 Itsaso nasi aundiya,
 Goititzen ditu, urez Zeruba
 Jo nai luteken mendiyak,

(1) Faro,

Ekaitz arretan daramazkila
 Urpean ertzak ontziyak,
 ¡Zein penazkoak izango diran
 Ango gizonen antsiyak!
 Zuri erreguz belaunikatzen
 Dirala bertan guziyak,
 Malko lodiyak emanaz arren
 Salba deiztezun biziyak.

Eta ¡O Ama! zuk entzunikan
 Beren erregu samiñak,
 Zere eskuba luzaturikan
 Kentzen deiztezu gaitz miñak;
 Itsaso-legoi-tzar aundiyari
 Kamuztu zaizka agiñak,
 Eta goiari asten zaiozka
 ikusten zati urdiñak.

Ezta nabaitzen iya chimistik,
 Turmoyak dira isildu,
 Iñor azpiyan tragatu gabe
 Dira mendiyak amildu:
 Legoi putzubak eztu irudi
 Aserre danik ibildu,
 Zuk Semeagan erregutzeak
 Ditu guziyak umildu.

Gero jiratzen diran denboran
 Dituzun ayek libratzen,
 Lenaz gaiñ fede biziago bat
 Dute zureztat ekartzen;
 Eta ala, poz aundiz ontzitik
 Duten denboran saltatzen,
 Lenengo zure oñetan dira
 Guziyak belaunikatzen.

Eztira biltzen itsas-gizonak
 Bakarrik zure aurrera,
 Ezpada Euskal-erriyan askok
 Egiten dute au bera;
 Oniritzirik len on egiñaz
 Berriro erregutzera,
 Asko millakak igotzen dira
 Eleiza santu zurera.

Zuk sendatutzen dituzu penak,
 Zuk, sendatutzen eriyak
 Zuk, zorionez estaltzen gure
 Zelayak nola mendiyak;
 Zuk gugandikan dituzulako
 Gordetzen ekaitz aundiyak,
 Beti dauzkagu zalanzan, zuri
 Begira geren begiyak.

Biotzetikan debozioa
 Jartzen duanak zugana,
 Eskaera du goititzen zure
 Seme Jaungoikoagana;
 Berarentzako bitartekorik
 Onena zera ¡bai Ama!
 Zure erreguz samurtzen zaio
 Aserre gugan daukana.

Zure Semea-gandik iristen
 Dituzulako graziyak,
 Eztira guchi izan zugatik
 Zeruba irabaziyak;
 Illak salbatzen badakizu ta
 Konsolatutzen biziyak,
 Zu adoratzen nai degu bizi
 Maite gaituzun guziyak.

Geren estura alditan beti
 Argi egiten diguzu,
 Eta aurrera ere al-bada
 Grazi au bera iguzu.
 Malkozko zelai triste onetan
 Lagun zaitugun gisan Zu,
 Gero iltzean ere Zeruban
 Sartutzen lagun zaiguzu.

RAMON ARTOLA.

